Ender metaller ile kastedilen kobalt, coltan, germanium, lityumdur. Bunlar toprakta az bulunur ama önemli bazı aletlerin (cep telefonu gibi) yapımında kullanılırlar. Bu nedenle petrol konusunda olduğu gibi bu metaller konusunda da ülkeler arasında kavga vardır.

Birkaç ay önce Trump, Grönland adasını Danimarka'dan satın almak istemiş ama kabul edilmemişti. Bu istek Trump'un fantezisi değildi çünkü yapılan araştırmaya göre bu adanın ender metaller bakımından zengin olduğu saptanmıştı. Rezerv ne kadardır, çıkarılmaları ne kadar kazançlı olur, şimdiden bilinmez ama rezervi kapatmak doğrusu fena düşünce değildir ve Trump da bunu yapmaya çalışmıştı.

Ender metaller arasında en önemlisi lityum akülerinde, cep telefonlarında, tıpta ışın tedavisinde, elektrikli arabalarda kullanılan kobalttır.

2019 yılında dünya kobalt üretimi 136.000 tondur ve önümüzdeki on yılda ihtiyacın 200.000 tonu aşması beklenmektedir.

Kobalt nerede bulunuyor diye sorarsanız, bu değerli metal rezervinin üçte ikisi Kongo'dadır. Bu ülke daha önce kauçuk zenginiydi ve Belçika'nın sömürgesiydi. Daha sonra bağımsızlığını kazandı, ilk devlet başkanlığı seçimini kazanan Lumumba Belçika'nın da karıştığı bir darbeyle devrildi ve yerine yıllarca ülkeyi kişisel mülkü gibi yöneten Çombe geldi. Büyük bir ülke olan Kongo'da bitip başlayan çok sayıda küçük savaş vardır.

Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi'nden bir kişi, 200 Kübalı asker ile birlikte Che 1960 başlarında ulusal kurtuluş savaşı örgütlemek için bu ülkeye gider. Çabaları tam bir başarısızlıkla sonuçlanır. Bunun başta gelen nedeni Kongo'da devletin bulunması ama ulusun olmamasıdır. Kongo birbirine düşman aşiretlere bölünmüştür. Bunların birleştirilmesi ve savaş içinde ulusun

oluşturulması da dışarıdan gelenlerin yapacağı iş değildir.

2019'da dünya kobalt üretimi 136.000 tondur ve bunun 100.000 tonu Kongo'da üretilmektedir.

2019 yılında değişik ülkelerdeki kobalt üretimi ton olarak şöyledir:

Kongo 100.000, Küba 3500, ABD 500, Kanada 3000, Rusya 6100, Çin 2000, Filipinler 4600, Yeni Gine 3100, Avustralya 5100, Yeni Kaledonya (Fransa'ya bağlı) 1600, Fas 2100, Çin 2000, Güney Afrika 2400, kalan ülkeler 5100.

Kaynak: Le Monde Diplomatique, Almanca baskı, Temmuz 2020

Mavi altın olarak da adlandırılan kobaltın fiyatı hızla yükselmektedir. 2020 başlarında tonu pandemi nedeniyle biraz azalmış ve tonu 28.000-35.000 ABD doları olmuştur.

Kongo'da kobalt üretiminin yüzde 60'ı bir İsviçre firması olan Glencore, yüzde 30'u ise Çin firması olan Huayou tarafından yapılmaktadır. Üretimde çocuk emeği –yalanlanmasına rağmen- yoğun olarak kullanılmaktadır. Diğer metaller gibi kobalt da topraktan saf olarak çıkarılmaz, başka metallerle karışmış olarak çıkar, rafine edilerek temizlenmesi gerekir. Çok sayıda işçinin elleriyle çalışması sonucu zehirlenme ve akciğer hastalıkları yaygındır.

Kongo kobatın yanı sıra başka madenlere de sahip olmasına karşın dünyanın yoksul ülkeleri arasındadır.

Ender metallerin tamamı dikkate alındığında rezerv miktarı ve çeşidi ülkelere göre değişmekle birlikte en zengin ülke Çin'dir. 1992'de Deng Xiaoping, "Ortadoğu'da petrol varsa bizde de ender metaller var" demişti. Çin bu konuda uyanık ve ataktır. 1995'te ABD'de bu alandaki bir fabrikayı satın alırlar, ardından söküp Çin'e götürürler. Trump'un sayılabilecek başka nedenlerle birlikte Çin'in faaliyetlerine kafayı takması boşuna değildir. ABD ile Çin arasında gümrük anlaşmazlığında Çin ender metal ihracatını silah olarak kullanmış ve çoğu ABD ve Japonya

merkezli cep telefonu ve bilgisayar şirketlerine üretim için gerekli ender metali satmamaya yönelmişti. Bunun büyük caydırıcı bir etkisi olduğu kolayca tahmin edilebilir.

Bu metallerin çıkarılması ve rafine edilerek saflaştırılması yoğun enerji tüketiminin yanı sıra büyük çevre kirliliğine de yol açıyor ama Çin bunlara aldırmıyor.

Kuzey Kore'nin de bu metaller bakımından zengin rezerve sahip olduğu tahmin ediliyor ama bunu çıkarabilecek ve rafine edebilecek teknoloji bu ülkede bulunmuyor.

Çin kendisinde zengin rezerv bulunmasına karşın 2019'da Avustralya ve Malezya'dan ender metaller ithal ediyor. Nedeni, kendisindeki rezervin daha yavaş azalmasını sağlamaktır. Sadece ithalat-ihracata bakarsanız Çin'in bu metaller konusunda kötü durumda olduğunu sanırsınız ama 2019'da ithalatın daha fazla olmasının nedeni Çin'in uzun vadeli politikasıdır.

ABD bu bağlamda Avustralya'yı uyarır ve Grönland'ı satın almak ister ama başaramaz.

Kongo dünyanın büyük ve oldukça talihsiz ülkelerinden olsa gerektir. Belçika işgali altında sömürgeciliğin en vahşisini yaşamıştır.

Kurala göre her gün belirli miktarda kauçuk toplayamayan işçinin eli kesilirdi. Dahası, masraf olduğu için siyahların kurşunla öldürülmesi yasaklanmıştı. Askerler öldürdükleri her siyahın elini kesip kanıt olarak getirmek zorundaydı. Bu nedenle ormanda ava çıkan askerler harcadıkları her mermi için el kesip getirirlerdi.

Fransız sömürgeciliği vahşilikte İngilizleri geçer ama hiç birisi Belçika kadar olmamıştır.

Kongo'da hala ulustan söz edilemez, devlet vardır ama ulus yoktur; farklı kabileler bulunmaktadır. Bunları birleştirebilecek bir önder de çıkmamış ya da çıkan sol görüşlü olduğu gerekçesiyle –Lumumba- öldürülmüştür.

Afrika değişik ülkelerin yoğun olarak faaliyet gösterdikleri, sermaye ihraç ettikleri bir kıtadır. Bunların başında Çin gelmektedir. Ardından Hindistan ve Brezilya gelir. Güney Afrika Cumhuriyeti de değişik Afrika ülkelerine sermaye ihraç etmektedir.

Sahra'nın güneyindeki Afrika'da son on yılda etkinliği özellikle artan bir başka ülke ise Türkiye'dir. (Bkz. **Küresel İç Savaş ve Türkiye**)